

Samuel Beckett (13 kwietnia 1906 w Foxrock, przedmieściu Dublinia - 22 grudnia 1989 w Paryżu)

*Ten głośny pisarz z Dublinia
dziwacznie sobie poczynął:
gdzie ważna mowa,
on nie znał słowa -
- taka milczenia przyczyna...*

(ebs)

Samuel Beckett - irlandzki dramaturg, prozaik i eseista, tworzący początkowo w języku angielskim, a od 1945 - francuskim. Jeden z twórców teatru absurdu. Jego powieści są pozbawiane tradycyjnej narracji, utrzymane w klimacie skrajnego pesymizmu i podkreślające bezsens ludzkiej egzystencji.

Urodził się jako Samuel Barclay Beckett 13 kwietnia (inne źródła podają 13 maja) 1906 w Foxrock na południowych przedmieściach Dublinia w rodzinie protestanckiej. Postać ojca pojawia się w jego utworach mityzowana lub nawet deifikowana, matka zaś w kontekście gorzkim i ironicznym (w życiu była zimną bigotką).

Studiował filologię romańską w *Trinity College*, gdzie potem przez jakiś czas wykładał. W czasie studiów przeżył studencką miłość do koleżanki z uczelni, Ethny MacCarthy.

Jednak Irlandia, atmosfera domu rodzinnego, a w końcu śmierć ojca (1933) doprowadziły go do depresji nerwowej. Wtedy zainteresował się psychoanalizą.

W 1937, rozgoryczony nieprzyjemnymi skutkami sprawy sądowej, w której występował jako świadek oskarżenia, postanowił przenieść się na stałe do Paryża. W stolicy Francji spotkał się (w dramatycznych dla siebie okolicznościach) z Suzanne Deschevaux-Dumesnil, od tej pory jego towarzyszką życia i przyszłą żoną, która do końca czuwała nad jego sukcesami.

Ostatecznie osiadł w Paryżu. Brał czynny udział we francuskim ruchu oporu.

W 1969 został uhonorowany literacką Nagrodą Nobla, której jednak nie odebrał osobiście.

Jej przyznanie uzasadniono słowami: *"W nowych dla dramatu i prozy formach ukazuje wzniosłość człowieka w jego skrajnym opuszczeniu"*. Pesymizm cechujący twórczość pisarza, *"zawiera miłość do człowieczeństwa, która wzrasta w miarę zanurzania się w bezdenność obrzydliwości i rozpaczy, i kiedy rozpacz wydaje się bezgraniczna, to okazuje się, że jego cierpienie też nie ma granic"* - podkreślono w werdykcie.

Na studiach Becketta fascynowała filozofia: Kartezjusza, George'a Berkeleya, Henri Bergsona, Arthura Schopenhauera, Giambattisty Vico, klasyka francuska i włoska, proza i poezja francuska takich autorów jak: Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud, Guillaume Apollinaire, Marcel Proust. Inspirował się także twórczością Dantego. Był sekretarzem i pomocnikiem Jamesa Joyce'a.

Pierwszy sceniczny utwór Beckett napisał w roku 1946. Sztuka nosiła tytuł "Eleutheria". Lata powojenne były najpłodniejszymi w twórczości dramaturga. W roku 1948 powstały dwie części powieściowej trylogii - "Molloy" i "Malone umiera" (wydane w 1951 roku). Rok później trzecia część trylogii - "Nienazywalne", a także najbardziej znany dramat "Czekając na Godota". Od wydania tego dramatu mówi się o teatrze absurdu Becketta.

Inne pesymistyczne w wymowie i utrzymane w konwencji teatru absurdu są takie inne jego sztuki, jak: "Końcówka" (1957), "Ostatnia taśma Krappa" (1959), "Szczęśliwe dni" (1961), "Komedia" (1964), "Oddech" (1970), "Nie ja" (1973), "Kroki" (1976).

Beckett swoje dzieła tłumaczył z angielskiego na francuski i odwrotnie. Tłumaczenia te były dość swobodne, w związku z czym różne wersje językowe zawierają pewne różnice. Oprócz sztuk teatralnych pisał słuchowiska radiowe, spektakle telewizyjne, a nawet scenariusz filmowy. Niektóre sztuki reżyserował samodzielnie.

Twórczość Becketta obejmuje siedem powieści, trzydzieści dwa utwory dramatyczne, kilkadziesiąt esejów, sto wierszy i prawie pięćdziesiąt krótkich utworów prozatorskich, słuchowiska i scenariusze filmowe.

Był bardzo aktywny społecznie oraz politycznie - występował przeciwko totalitaryzmowi, ostro przeciwstawiał się prześladowaniom politycznym na świecie; wspierał także więźniów politycznych. Nie wyrażał zgody na wystawienie swoich sztuk w Republice Południowej Afryki w czasach apartheidu, protestował także przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce.

W twórczości zajmowały go głównie kwestie egzystencjalne, problemy etyczne i poznawcze. Bohaterowie jego dzieł zadają sobie pytania zasadnicze o sens życia oraz o miejsce człowieka na ziemi (podobnie jak u Alberta Camusa, czy Antona Czechowa).

Zmarł 22 grudnia 1989 w Paryżu.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ne-e-uGFJh8>

Podsumowując swoje życie powiedział:

"Słowa, słowa, moje życie nie było niczym innym jak tylko słowami, grochem z kapustą, wieżą Babel przemilczeń i słów".

Polska prapremiera "Czekając na Godota" w reżyserii Jana Kreczmara odbyła się w Teatrze Współczesnym w 1957, zaledwie trzy lata po prapremierze światowej w Paryżu w *Theatre de Babylone*.

Wielcy aktorzy scen polskich zagrali w sztukach Becketta: Tadeusz Fijewski, Tadeusz Łomnicki, Maja Komorowska, Irena Jun, Zbigniew Zapasiewicz... aktualnie w sztuce "Knapp i dwie inne jednoaktówki" gra Andrzej Seweryn w reżyserii Antoniego Libery.

https://www.youtube.com/watch?v=tkGe3nr8_Ao